

LA LENGUA CATALANA A LA UNIÓN EUROPEA

Manifest del Ple de l'Institut d'Estudis Catalans

I. El sentit de la Unió Europea

1. Des del seu origen, la Unió Europea (UE) ha aplicat una política lingüística fonamentada en el reconeixement plural i igualitari de la diversitat lingüística en el si de les seves institucions. Els tractats de la UE són clars i inequívocs quant a aquest reconeixement. L'article 22 de la Carta de Drets Fonamentals declara específicament i explícitament el respecte a la pluralitat lingüística, que hi és ressaltada com una riquesa que cal mantenir i envigorir.
2. La creació d'un marc social, polític, administratiu i econòmic que abrasi els països del Vell Continent és viable en la mesura que suposi el respecte més estricte i rigorós a la diversitat lingüísticocultural de cadascun d'aquests països, basat en la solidaritat entre les parts.
3. La marginació o el menysteniment de qualsevol idioma comportaria una lesió, inacceptable des de cap punt de vista, de la integritat de tots els pobles que constitueixen la UE.
4. Tot i que és comprensible la voluntat de la UE d'establir un nombre reduït de llengües franques i que el criteri de selecció es basi en factors demogràfics i polítics, fóra del tot rebutjable que aquesta solució pragmàtica induís a discriminar llengües i cultures. Totes mereixen la mateixa consideració, al marge de qüestions quantitatives.
5. Altrament, si hom es basa en criteris d'ordre polític, no pot sinó caure en una actitud inexcusablement injusta, que comporta la prepotència d'uns territoris i de llurs llengües damunt els altres, i la manca de tractament igualitari, és a dir, democràtic, de la varietat dels països. Les ciències humanes i socials consideren unànimement que ni cap llengua ni cap cultura són superiors a cap altre.

II. La llengua catalana en el context de la Unió Europea

1. D'antuï, és deplorable que la llengua catalana no tingui caràcter oficial sense restriccions a la UE, tot i que és parlada a tres dels estats membres: l'espanyol, el francès i l'italià.
2. La pròxima incorporació de nous estats com a membres de la UE implicarà l'acollença en el seu si d'un bon nombre de noves llengües oficials.
3. Per bé que no hi ha res a objectar a l'atorgament de la condició d'oficialitat a aquests idiomes, sí que és condemnable la negativa a reconèixer aquesta oficialitat a la llengua catalana.

4. La transcendència de les llengües no es pot mesurar amb arguments quantitius, si no és des d'una visió centrada en la voluntat de domini dels uns sobre els altres. Tampoc no es pot valorar amb arguments polítics: un principi fonamental de respecte als drets humans és que totes les llengües i totes les cultures constitueixen igualitàriament el patrimoni de la humanitat.
5. Tanmateix, no és sobrer remarcar algunes característiques històriques, demogràfiques i jurídiques de la llengua catalana.
 - 5.1. Entre les noves llengües que tindran carta d'oficialitat a la UE, solament el polonès i el romanès superen el català en nombre de parlants; l'eslovac, el lituà, el letó, l'eslovè, l'estonià i el maltès són idiomes propis de països que tenen menys de sis milions d'habitants.
 - 5.2. Si s'ordenava el català entre les onze llengües oficials de la UE d'acord amb el nombre d'habitants de les àrees geogràfiques on són pròpies, ocuparia la setena posició.
 - 5.3. Pel que fa al nombre d'usuaris, la llengua catalana és equiparable al suec, al grec i al portuguès, i supera el danès i el finès. Entre totes les llengües denominades «regionals», el català és l'única llengua parlada per més de set milions de persones.
 - 5.4. La llengua catalana posseeix una varietat estàndard unificada, amb una normativa gramatical, lèxica i terminològica sòlida i reconeguda per tots els parlants.
 - 5.5. Des de l'any 1907 la llengua catalana disposa d'una acadèmia: l'Institut d'Estudis Catalans.
 - 5.6. Fora de l'àmbit estricte dels territoris on és la llengua pròpia, el català s'ensenya a setanta-sis universitats d'Europa i d'Amèrica.
 - 5.7. Com a demostració que és una llengua adaptada a la societat actual, disposa de nombrosos mitjans de comunicació (canals de televisió i emissores de ràdio) i és la dinovena llengua del món amb més presència a l'espai cibernètic d'Internet.
 - 5.8. Des del punt de vista historicocultural, el català és una llengua romànica, els orígens de la qual es remunten al segle IX.
 - 5.9. Catalunya, a l'època medieval, fou una nació independent, que tenia com a llengua oficial el català; solament la coerció i, fins i tot, la repressió políticoculturals de determinats règims de govern als segles XVIII i XX li negaren aquesta condició.
 - 5.10. La literatura en llengua catalana ha donat autors de renom internacional, com ara Ramon Llull, Ausiàs March, Bernat Metge, Joanot Martorell, Jacint Verdaguer, Carles Riba, Mercè Rodoreda, Salvador Espriu, etc.
6. Així doncs, solament el fet que els territoris de llengua i cultura catalanes no tinguin un estat propi és el pretext perquè es negui l'oficialitat del català en el si de la UE.
7. Aquesta actitud és inadmissible, perquè la nova Europa no ha d'ésser exclusivament la dels estats, sinó, sense excepció, la de tots els pobles que la configuren.
8. Altrament, el criteri d'haver de tenir estat propi com a pas previ per al reconeixement de l'oficialitat de les llengües no tan sols és obsolet, sinó sobretot injust, perquè implica

l'escapçament del patrimoni europeu amb un argument que no té res a veure amb la salvaguarda de la diversitat com a riquesa del Vell Continent.

9. L'arbitrarietat d'aquest criteri és palesa si hom té en compte que Andorra és un estat sobirà que té la llengua catalana com a única llengua oficial.

III. L'actitud de l'Estat espanyol respecte al reconeixement de l'oficialitat de la llengua catalana a la UE

1. Dels tres estats membres de la UE on és parlada la llengua catalana, només a l'Estat espanyol té el reconeixement de llengua oficial en algunes de les seves comunitats autònomes. Aquesta situació li atribueix una responsabilitat més gran pel que fa a la promoció externa d'aquesta llengua.
2. La Constitució espanyola del 1978 fa un reconeixement explícit de la pluralitat lingüística existent a l'interior de l'Estat, i els diversos estatuts d'autonomia i altres lleis emanades dels parlaments autonòmics fixen un règim de cooficialitat territorial per a les llengües de les nacionalitats.
3. No obstant això, el Govern de l'Estat espanyol no fa res per promoure el reconeixement de l'oficialitat a la UE de cap llengua que no sigui la castellana i cerca permanentment els mitjans per tal de frenar qualsevol iniciativa que s'oposi a la seva voluntat. Aquesta actitud és contrària, no solament als principis democràtics d'igualtat, sinó també a la lletra de la Constitució espanyola.
4. Aquest capteniment de l'Estat espanyol ha de provocar, sens dubte, perplexitat entre els membres de la UE, si més no, en el sentit de discernir-hi l'oposició entre allò que desitja el Govern d'Espanya i allò que, en canvi, manifesta una comunitat quant a la consideració de la llengua pròpia.
5. Cap estat democràtic no té el dret de desdenyar la llengua i la cultura d'una comunitat, i molt menys té el dret d'estendre'n un menysteniment més enllà de les seves fronteres; ans al contrari, té l'obligació de defensar íntegrament i igualitàriament el patrimoni lingüísticocultural dels territoris que el componen.

IV. Conclusions

Tenint en compte les reflexions plantejades en aquest text, el Ple de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), en la sessió ordinària del 8 d'abril de 2002, aprova per unanimitat les conclusions següents:

1. D'acord amb les funcions establertes en els seus Estatuts, l'IEC té el deure ineludible de denunciar i de procurar impedir qualsevol situació que fereixi o amenaci la integritat de la llengua catalana i, doncs, la seva consideració igualitària com a llengua de cultura.
2. Aquest deure és singularment reforçat pel reconeixement de la institució i de les seves funcions pel Reial decret 3118/1976, del 26 de novembre.

3. L'IEC considera greu l'actitud del Govern espanyol de no promoure l'atorgament del caràcter oficial a la llengua catalana per part de la UE.
4. Resulta com a mínim estrany que el govern d'un estat no promogui el dret a l'oficialitat d'una llengua dels seus territoris, com una aportació essencial més al patrimoni lingüísticocultural d'Europa, o no doni suport a les iniciatives que tenen aquest objectiu.
5. L'IEC insta el Govern de l'Estat espanyol a remoure els obstacles que dificulten el reconeixement de l'oficialitat de la llengua catalana a la UE, a abandonar definitivament qualsevol posició que en pugui provocar la marginació i a adoptar la defensa de la diversitat lingüísticocultural dels seus territoris, com a patrimoni de la humanitat. L'IEC considera que aquesta és una incumbència constitucional i moral del Govern de l'Estat espanyol.
6. L'IEC reclama al Parlament i al Govern de la Generalitat de Catalunya, al Parlament i al Govern de les Illes Balears, i a les Corts i al Govern de la Generalitat Valenciana que se solidaritzin activament amb aquestes peticions i que actuïn políticament prop del Govern espanyol, prop de les institucions de la UE i prop dels ciutadans i les ciutadanes per tal que s'accepti l'oficialitat plena de la llengua catalana en el si de la UE.
7. Semblantment, l'IEC demana també que, des del Congrés dels Diputats i des del Senat de l'Estat espanyol, s'adoptin posicions inequívokes a favor de l'oficialitat de ple dret de la llengua catalana a la UE.
8. L'IEC s'adreça al Parlament Europeu i a la Comissió Europea perquè iniciïn els processos conduents al reconeixement del català com a llengua oficial de la UE.
9. Així mateix, l'IEC requereix de totes les institucions nacionals, estatals i internacionals, especialment de les europees, dels àmbits acadèmic, cultural i polític, la solidaritat amb les reivindicacions suara expressades.
10. L'IEC reclama, en definitiva, amb la fermesa que atorguen les consideracions més elementals quant al tractament just i democràtic de la diversitat lingüísticocultural, que la llengua catalana esdevingui, sense més dilacions i de ple dret, llengua oficial de la UE.

Barcelona, 8 d'abril de 2002